

Шимкова Юлія,

Студентка 4 курсу напряму підготовки «Економіка підприємства»

Науковий керівник: **Покотильська Н.В.,**

к.е.н., доцент кафедри менеджменту,

публічного управління та адміністрування,

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

РОЗВИТОК СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціалізація відбиває якісний бік суспільного поділу праці і вказує, виробництво яких саме видів продукції є переважаючим на даній території. Це – ефективна форма організації сільського господарства, яка дає можливість зосередити виробництво певних видів продукції на окремих територіях і підприємствах й отримати завдяки цьому кращі результати господарської діяльності [1]. Спеціалізація регіонів, галузей і окремих організацій належить до числа найбільш важливих напрямів, що дають змогу вирішити проблеми агропромислового комплексу стратегічного характеру. Важливе значення в масштабі всієї країни мають раціональне розміщення, зональна (регіональна) та господарська спеціалізація і концентрація виробництва, які виступають важливим чинником підвищення ефективності виробництва незалежно від форм підприємницької діяльності. Розміщення і спеціалізація виступають як складові суспільного поділу праці між економічними районами.

Важливе значення в масштабі всієї країни мають раціональне розміщення, зональна та господарська спеціалізація і концентрація виробництва, які виступають важливим чинником підвищення ефективності виробництва незалежно від форм підприємницької діяльності. Розміщення і спеціалізація виступають як складові суспільного поділу праці між економічними районами.

Під спеціалізацією аграрних підприємств необхідно розуміти зосереджене

в них домінуюче виробництво певних видів сільськогосподарських культур, для виробництва яких сформувалися найбільш сприятливі природно-економічні умови. Для більшості сільськогосподарських підприємств організація виробництва базується на оптимальному виборі галузей рослинництва та тваринництва і забезпечення їх поєднання із додатковими, підсобними галузями, що забезпечує формування товарної продукції (товарного асортименту) та обумовлює визначення виробничої спрямованості підприємства. Таким чином, розміщення сільськогосподарських підприємств обумовлює їх спеціалізацію, і при цьому здебільшого характеризує кількісні аспекти суспільного поділу праці та наочно демонструє перелік видів продукції, розміри їх виробництва, посівні площі сільськогосподарських культур, що зосереджені на окремих адміністративних територіях (району, області, конкретного підприємства). Натомість спеціалізація характеризує якісну сторону суспільного поділу праці та демонструє показники виробництва сільськогосподарської продукції за окремими домінуючими видами на обумовленій території[2].

Поглибленню спеціалізації аграрних підприємств також сприяє наявна конкуренція між сільськогосподарськими підприємствами, що посилюється внаслідок насичення ринку продовольством. У кінцевому результаті кожне аграрне підприємство на власний вибір орієнтується на виробництві найбільш конкурентоспроможних видів продукції.

Внутрішньогосподарська спеціалізація являється продовженням спеціалізації підприємства на основі здійснення відокремлення виробництва окремих видів продукції та відокремлення виробництва технологічних стадій на окремих внутрішньогосподарських підрозділах: фермах, бригадах, ланках, загонах. Внутрішньогосподарська спеціалізація дозволяє враховувати існуючі в аграрних підприємствах відмінності умов здійснення діяльності і забезпечує підвищення концентрації виробництва та ефективність виробництва.

Розвиток внутрішньогосподарської спеціалізації є особливо актуальним у великих за розмірами підприємствах, а також у багатогалузевих аграрних

формуваннях. Поглиблення спеціалізації підприємств на окремій галузі сільського господарства або їх сукупності, з часом потребує удосконалення внутрішньогосподарської спеціалізації у зв'язку із зміною характеру та масштабу виробництва, і відповідно організаційної структури господарства.

На основі цього спеціалізація підприємства і їх внутрішньогосподарська спеціалізація повинні відбуватися в органічній єдності і взаємозв'язку.

Таким чином, економічне значення спеціалізації проявляється у наступному: обумовлює широкі перспективи для здійснення масового виробництва сільськогосподарської продукції на індустріальних засадах; створює сприятливі умови для здійснення оптимізації технології та підвищення окупності капіталовкладень; формує можливості та умови для впровадження у виробництво інновацій з метою оптимізації використання наявних ресурсів: земельних, матеріально-технічних, трудових, фінансових, тощо; сприяє збільшенню обсягу валового виробництва сільськогосподарської продукції; забезпечує підвищення якісних характеристик продукції; забезпечує зростання культури ведення сільськогосподарського виробництва; сприяє здійсненню підвищення кваліфікації кадрів, а також появі нових вакансій; обумовлює зниження матеріальних витрат; забезпечує підвищення рівня рентабельності виробництва продукції сільського господарства [4].

Спеціалізація і розміщення перебувають в тісних функціональних зв'язках. Спеціалізація є якісною характеристикою розміщення сільського господарства, трактується як виробничий напрям, галузева структура окремого підприємства, району, області, зони, вказує на їх провідні галузі. Розміщення сільського господарства відображає кількісну сторону спеціалізації й показує, скільки та якої товарної продукції виробляється в зоні, області, районі, окремому суб'єкті сільськогосподарського виробництва; виражає роль окремих районів і підприємств стосовно виробництва різних видів продукції.

В умовах ринкової економіки зональна, територіальна, внутрішньорайонна й галузева спеціалізації є складовими агропромислового виробництва та ґрунтуються на подальшому поглибленні і вдосконаленні суспільного поділу

праці на регіональному й галузевому рівнях, утворюючи регіональну спеціалізацію, яка характеризує виробничий напрям регіону, основним завданням якої є створення сприятливих умов для розвитку групи галузей певної орієнтації, що виробляють конкурентоспроможну продукцію.

Спеціалізація значно впливає на розміри підприємств та їх підрозділів. Зменшення числа товарних галузей, оброблюваних культур і вирощуваних тварин призводить до спрощення виробничої структури і дає змогу збільшити розмір господарства. Світовий і вітчизняний досвід свідчать про безумовні переваги великотоварних спеціалізованих підприємств. На практиці в Україні існують різні форми спеціалізованих підприємств, зокрема приватні господарства, акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, фермерські господарства та інші[3]. Ці підприємства більш самостійні у виборі галузевої структури виробництва і спрямовані на ефективне використання виробничого потенціалу.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств : підручник. 2-ге вид., доп. і перероблене. Київ : КНЕУ, 2002.
2. Важинський Ф.А. Організаційно-економічні механізми забезпечення розвитку сільських територій. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.
3. Науково-методичні засади поглиблення спеціалізації в аграрних підприємницьких структурах / [М.Й. Малік, І.М. Беженар, О.Ю. Грищенко та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015.
4. Управління проектами: навч. посібник ; за ред. О.В. Ульяновченка та П.Ф. Цигикала. Харків: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2010. 522 с.